БЕЛАРУСЬ

Штадзенная палітычна-эканаміцкая і літэратурная газэта

пад агульным кіраўніцтвам Язэпа Лёсіка

ГОД ВЫДАНЬНЯ II.

Падпіска на 1 м-ц: з перасыл. 20 р. без перас. 17 р.

АБВЕСТКІ: на 4-й страніцы прымаюцца ва ўсіх мовах па 2 мк. за радок пэтыту.

Газэта выходзіць штадня, апроч дзён пасьвяточных.

Рэдакцыя і Кантора: Менск, вул. Міцкевіча, Беларускі Дом (б. Юбілейны).

Рэдактар прымае ад 12—1 гадз. Кантора адчынена ад 9 да 2 гад.

Рукапісы павінны быць чытэльна напісаны і з адрэсам аўтара.

Аплата прынятых рукапісаў залежыць ад рэдакцыі.

Рукапісы назад не выдаюцца.

ЦАНА 1 МАРК.

№ 61 (117). Менск, Пятніца 19 сакавіка 1920 г. № 61 (117).

Прывет Бацьку Польскай Дзяржавы Язэпу Пілсудзкаму.

Сягодня Начальнік Польскай Дзяржавы Язэп Пілсудзкі сьвяткуе свае імяніны. Разам з ім у гэты дзень сьвяткуе Польшча; да гэтаго сьвята далучаюцца і сыны нашага краю, пакладаючые на яго надзеі, што ён вызваліць беларускі народ з нацыянальнай няволі, злучыць усе беларускіе землі ў адну дзяржаўную адзінку і дапаможа беларускаму народу ў справе адбудаваньня незалежнай і непадзельнай Беларусі ў фэдэрацыйнай сувязі ўсіх народаў гістарычнай Літвы з сталіцай у Вільні.

Лёзунгам Я. Пілсудзкага ёсьць вольнае разьвіцьцё вольных народаў. За свае пераконаньні ён цярпеў пры расійскім царскім урадзе ў вастрогах і ссылцы. За гэта самае ён цярпеў і ад немцаў.

Арганізуючы ў Аўстрыі польскае войско, ён формаваў іх з мэтай барацьбы за незалежнасьць і вольнае разьвіцьцё польскага народу.

Калі немцы паставілі яму ультыматум аб прысязе на вернасьць Аўстрыі і Нямеччыне, ён лепш згадзіўся пайсьці зноў ў вастрог, як здрадзіць сваім пераконаньням, і толькі разгром Нямеччыны вызваліў яго з гэтага апошняга палону.

За свой лёзунг—волі народаў—ён і цяпер кладзе свае сілы ў барацьбе з рэакцыйнымі сіламі, якіе перашкаджаюць яму ў працы.

Наш край стаіць вельмі блізка да сэрца Я. Пілсудзкага. Сам радзіўшыся ў гэтым краі, ён добра знаёмы з нядоляй і цяжкімі варункамі жыцьця беларускага народу.

Працуючы ў польскай соцыялістычнай партыі, ён прымаў шчырае учасьце ў працы над прасьветай беларускага народу разам з першымі працаўнікамі ў адраджэньні Беларусі, і ў 1896 годзе ён першы кінуў кліч аб галоўнай мэце—беларускага руху — *Незалежнасьць Беларусі*, што і было ўнесено ў праграму Беларускай Соцыялістычнай Грамады.

У бытнасьць сваю ў Кракаве ў пачатку дзевяцісотых гадоў Я. Пілсудзкі дапамагаў у беларускіх нелегальных выданьнях і ў дастаўцы іх у наш край, дзеля пашырэньня сярод народу.

Вось якую дапамогу даваў пачынальнікам беларускага руху п. Язэп Пілсудзкі тагды, калі гэты рух быў яшчэ зусім малым і абнімаў толькі невялікі лік беларускай нацыянальна сьвядомай інтэлігэнцыі.

Цяпер, калі гэты рух ужо абхапіў шырокіе народные масы, якіе голасна выказуюць патрэбу незалежнага жыцьця дзеля лепшай будучыны Беларусі, мы пэўны, што Я. Пілсудзкі, як і раней, прыложыць усе свае сілы, каб зьдзейсьніць тые ідэалы, ў формаваньні якіх ён прымаў такое жывое учасьце.

Дзеля гэтага мы вітаем п. Язэпа Пілсудзкага—аднаго з першых прарокаў *Незалежнасьці Беларусі*.

Прэч „крэсы“ і „акраіны“!

Афіцыяльнае паведамленьне соймавай камісіі загранічных справаў, падпісанае старшынёю камісіі п. Грабскім і зьмяшчаючае ў сабе асновы тых патрабаваньняў, якіе маюць быць абвешчаны савецкаму ураду, не асталося безрэзультатным. Яно пакінуло пэўнае уражаньне, як у самой Польшчы, так і па-за межамі яе.

Польскіе соцыялісты падалі ў Сойм запрос, з прычыны таго, што рэдакцыя гэтага паведамленьня была наўмысьля заблутана і погляды большасьці камісіі былі няправільна паказаны.

Рускіе эміграцкіе кругі ў Парыжы моцна запротэставалі, лічачы, што Польшча замерваецца на сувэрэнные расійскіе землі.

Бальшавікі, гэтак сама лічачы гэтые землі за „каранные расійскіе“, выкарысталі паведамленьне соймавай камісіі дзеля сваіх агітацыйных мэтаў, укладваючы ў разуменьне чырвонаармейцаў не адно соцыяльна-клясавы, але і нацыянальны матыў у вайне Расіі з Польшчай.

Захад гэтак сама аказаўся. Як вядома, Польшча нядаўна адтрымала ад Антанты права „вольнай рукі“ ў справе вырашэньня ўсходняга пытаньня. Але замер польскіх імпэрыялістаў выклікаў трывогу ў паўных палітычных кругох, і Антанта, як-бы мяняючы сваю позыцыю ў „усходнім пытаньні“, пастанавіла паслаць у Расію спэцыяльную міжнародную камісію. Гэтым у Польшчы не адбіраецца права вырашэньня цяпер польска-бальшавіцкай спрэчкі, але пытаньні аб граніцах і тэрыторыях ужо ня будуць вырашаны без дачыненьня дзяржаваў Антанты.

Аб гэтых-жа пытаньнях у дзяржаваў Антанты няма згоднай думкі. Быў момант, калі коштам крыві і надзвычайных натугаў польскіе імпэрыялісты маглі дабіцца таго, каб Польшча стала сапраўды вялікай дзяржавай. Гэта магло-б здарыцца тагды, калі-б Польшча зьніштожыла бальшавізм і калі-б на зьмену бальшавізму ў Расію ня прышоў імпэрыялізм ў асобе, напрыклад, Дэнікіна, Калчака. Польшча тагды, разумеецца не надоўга, затрымала-б у сябе тэрыторыі, якіе яна патраціла ў 1772 годзе.

Цяпер стан рэчы моцна пераменіўся. Антанта больш не падтрымлівае Польшчу, а Польшча ня слухае загадаў Антанты. Англія выразна і катэгорычна даводзіць, што Польшча не павінна быць такою, як гэтага хочуць некаторые кругі польскага народу. Францыя покуль што яшчэ згаджаецца з замерамі польскіх імпэрыялістаў. Французскіе афіцыёзы вельмі спагадна адклікнуліся на ухіленьне „гістарычнай несправядлівасьці, учыненай Польшчы ў 1772 годзе“, і выкарысталі паведамленьне соймавай камісіі дзеля таго, каб паказаць польскаму народу нелойяльнасьць да яго Англіі і тую небясьпеку, якая выклікаецца энэргічнымі заходамі апошняй узяць у свае рукі вырашэньне ўсходняга пытаньня.

Нездарма англійскіе капіталісты наплываюць у Літву і Латвію. Нездарма англійскіе політыкі пашыраюць свой уплыў на ўсходзе. Саўсім ясна: Англія пачынае баяцца Польшчы, бо Польшча пачынае перарастаць самую сябе; яна заходзіць за мяжу сваіх этнаграфічных тэрыторый і пачынае займаць позыцыю, якая ня менш небясьпечна для Англіі, як даваенная позыцыя Гэрманіі.

Згадзецеся, што 15 мільярдаў на ваеннае будаўніцтво ня могуць не настрашыць тых, хто памагаў адбудоўваць вольную Польшчу, але ня думаў будаваць вялікай Польшчы. Рашэньне Польшчы направіць учыненую ёй „гістарычную несправядлівасьць“ выклікае ня толькі агульную трывогу ў яе нядаўных сяброў, яно выклікае гэтак сама патрэбнасьць тлумачэньня, што Польшча разумее пад выпраўленьнем „гістарычнай несправядлівасьці“? Польскіе імпэрыялісты разважаюць так: „калі гэтая тэрыторыя, незаселеная народам „рускім“, належыла некалі Польшчы, дык яе трэба адабраць ад Расіі і далучыць да Польшчы. Народ, насяляючы гэтые „крэсы“, сам вырашыць сваю долю“. Як, якім парадкам? На гэта польскіе імпэрыялісты да гэтага часу не далі простага адказу.

А тое што яны зьбіраюцца рабіць у форме „самаазначэньня“, ня можа гаварыць аб шчырасьці і справядлівасьці польскіх імпэрыялістаў. Вот чаму так энэргічна і не бяз прычыны протэстуюць расійскіе імпэрыялісты, бальшавікі ці контр-рэвалюцыянэры,—ўсё роўна. Яны маюць рацыю, калі кажуць, што землі гэтые—„заходня-рускіе акраіны“—не заселены палякамі і ня могуць належаць Польшчы. І гэтак сама, як і Польшча, маюць яны права патрабаваць, каб край гэты належыў Расіі. Роўна справядлівы адны і другіе імпэрыялісты, бо роўна справядлівы іх „мэты“ і замеры.

Але на наш пагляд, на пагляд тых, хто жыве ў гэтым краі, хто абрабляе гэтую зямлю, хто гаворыць гэтаю „простаю“ моваю,—на пагляд беларускага народу—ні палякі ні рускіе ня маюць ніякага права на гэты край. Калі жаданьне палякоў направіць несправядлівасьць 1772 году—справядлівае ў 1920 годзе, то ў 2068 г. можа стацца справядлівым жаданьне рускіх направіць несправядлівасьць, учыненую Расіі ў 1920 годзе.

Але дзьвёх праўд быць ня можа. Ёсьць толькі адна праўда. Гэта—праўда таго народу, каторы сам і толькі сам, можа быць гаспадаром свае зямлі і сам вырашыць сваю долю. Няма польскіх „крэсаў“, няма і рускіх „акраін“. Ёсьць зямля беларуская, якая павінна належыць толькі беларускаму народу. Вось тая справядлівая позыцыя, якую павінны заняць усе сумленные грамадзяне Польшчы і Велікаросіі.

Расія павінна адказацца ад тых тэрыторый, якіе заселены беларускім народам. Гэтые тэрыторыі цягнуцца далёка яшчэ на ўсход ад мяжы 1772 году. Польшча павінна гэтага патрабаваць ад Расіі. а сама—вярнуцца ў свае этнаграфічные граніцы. Беларускі народ ня будзе тагды прычынаю спрэчак. Згіне туман, атуляючы апьянелых ад імпэрыялізму палякоў і расійцаў. Назаўсюды згінуць непаразуменьні, спрэчкі і войны; між польскім і расійскім народамі ня будзе асабістых паквітаньняў.

Хоць гэта няпрыемна, але мы павінны сказаць, што да гэтага часу ў пытаньні аб „крэсах“ і „акраінах“ ня толькі буржуазна-памешчыцкіе, але і працоўные клясы польскага і расійскага народаў, займаюць імпэрыялістычную позыцыю. Соцыяль-дэмакраты і соцыяль-рэвалюцыянэры рускіе—савінкаўскага толку—глядзяць на наш край гэтак сама, як глядзіць на яго партыя польскіх соцыялістаў. Адны і другіе трымаюцца „акраіна-крэсаўскага“ пункту пагляду. Адны і другіе граюць пад дудку імпэрыялістаў захаду і ўсходу, адны і другіе ня могуць адагнаць ад сябе „акраіна - крэсоўскага“ туману.

Трэба, ўрэшце, зрабіць гэтаму канец. Прышоў момант, калі „акраіны“ альбо „крэсы“ якой-небудзь дзяржавы становяцца небясьпечнымі дзеля існаваньня самой гэтай дзяржавы. Англія, якая з вялікаю ахвотаю ішла насустрач справядлівым патрабаваньням Польскага народу, цяпер становіцца яму папярок дарогі. Заўтра сьледам за Англіяй можа пайці Францыя, пазаўтра—Гэрманія.

Польшча, з маўчаліваю згодаю сваіх соцыялістычных і радыкальных кругаў, творыць памылку, якую посьле трудна будзе паправіць. Ён разьдзеліць між сабою і расійскім народам часткі Беларусі і Украіны. Але польскі народ лепш за другіх ведае, што посьле ўсякага падзелу прыходзіць цяжкае паквітаньне. А каб некалі ня было расплаты за падзел Беларусі і Украіны, Польшча і Расія павінны, ўрэшце, пайці па аднэй справядлівай дарозе, гэта дарога — адказ ад „крэсаў“ і „акраінаў“.

— Прэч усялякіе „крэсы“ і „акраіны“ — вот той лёзунг, за якім павінны рушыць усе лепшые сыны польскага і расійскага народаў.

І калі польскі народ возьме на сябе гэтую ініцыятыву, — беларускі народ ў момант свайго дзяржаўнага адраджэньня гэтую дапамогу будзе помніць.

Г—ры.

Апошніе навіны.

ПАВЕДАМЛЕНЬНЕ ПОЛЬСКАГА ГЭНЭРАЛЬНАГА ШТАБУ.

Ад 16—III.

Бел.-Літ. фронт. К поўначы ад Дрысы і ў Валынскім раёне наш патруль акружыў і захапіў у палон бальшавіцкіе пасты ў ліку 42 чалавек і 1 кулямёт.

На паласе к усходу ад Мазыру вораг наводзіць парадак у сваіх разьбітых вайсковых часьцёх, дадаець сілы і робіць энэргічные высьледаваньні.

Варожая артылерыя абстрэлівала нашые позыцыі ў Рагачоўскім раёне, к поўдню ад Наваград-Валынску. Аднача сна вораг цяжкаю артылерыяю абстрэліваў лінію чыгункі ў раёне Буцьнява.

Сірыя—каралеўство.

КОПЭНГАГЭН, 15—III. Як паведамляюць з Лёндану, эмір Пайзуль абвясьціў сябе каралем Сірыі.

Забойство расійскіх гэнэралаў.

ВЕНА, 15—III. З Масквы паведамляюць, што белагвардзейскіе салдаты напалі на цягнік, у каторым ехаў вядомы кат Украіны гэнэрал Брэдаў. Аднача сна забіты і гэнэрал Стэсэль.

Гэнэральная забастоўка ў Польшчы.

ВАРШАВА, 16—III. Цэнтральная рада рабочых дэпутатаў Варшавы са згоды П. П. С. пастанавіла абвясьціць гэнэральную забастоўку ў Варшаве з 17, а ў іншых мясцох Польшчы—з 18 сакавіка, аж да зьмены урадам палітыкі ў адносінах да рабочых.

Пераварот у Нямеччыне.

Паразуменьне між старым і новым урадам.

Імпэрскі урад паведамляе: Подлуг жаданьняў старога ураду Эбэрт—Носке, пачаліся перагаворы паміж старым і новым урадам. Павінен утварыцца габінэт на агульных дэмакратычных асновах, у які ўвайшлі-б фаховые міністры ранейшага габінэту. У працягу двух месяцаў павінны адбыцца выбары рэйхстагу і прускага ляндтагу. Аднача сна адбудуцца так сама выбары прэзыдэнта рэспублікі, які будзе выбірацца народам. Цяперашняму прэзыдэнту будзе прапанавана, каб ён астаўся на сваей пасадзе да таго часу, пакуль не будзе выбраны новы прэзыдэнт. Утворыцца рабочая камэра. Абодва урады выдалі супольную адозву, якая вымагае спыненьня забастоўкі, бо яна зьяўляецца праступкам проці нямецкага народу.

Новы урад выдаў адозву пад назовай „да ўсіх", дзе зацьвярджаецца, што ранейшы урад адняў назад адозву аб гэнэральнай забастоўцы і што пачаліся перагаворы між старым і новым урадам. Ход перагавораў шчыры і трэба чакаць, што ў хуткім часе утворыцца новы урад на шырокіх дэмакратычных асновах.

Умовы між урадамі.

Паміж старым і новым урадам вядуцца перагаворы праз пасрэдніцтво б. прускага міністра дарог Аэ[illegible] і саксонскага гэнэрала Мэргера. Перагаворы вядуцца вось на якіх асновах: абодва урады, Бауэра і Капа, падаюцца ў адстаўку. Эбэрт, які выбраны за прэзыдэнта конституцыйным чынам, прызнаецца абедзьвюмі старанамі і ўтворыць новы габінэт міністраў, у які ўвойдуць прадстаўнікі ўсіх партыяў. Хутка будуць уладжаны новые выбары парляманту.

Варункі прызнаньня ураду Капа.

Як паведамляюць з урадовых кругоў—профэсыянальные саюзы горназаводзкіх рабочых на конфэрэнцыі пастанавілі: 1) захаваньне рэспубліканскай формы ураду, 2) утрыманьне ў сіле уставы аб фабрычных радах, 3) забесьпячэньне праў рабочых. Урад, каторы, як выяўляецца, стаіць на грунце конституцыйным, гатоў варункі гэтые прыняць.

Новы урад Капа.

Бюро Вольфа паведамляе, што ў новы габінэт маюць уступіць наступовые політыкі: Вінтэрфэльдт—загранічных спраў, Ягаў—унутраных спраў, Траўб—асьветы, Шыле—сельскае гаспадаркі, Банг—грашавых спраў, Зумбройх—юстыцыі, а так сама адзін соцыяліст.

Рэакцыя і комунізм.

Вайсковые кругі прызнаюць ст[illegible]новішчо войска вельмі падхадзячым [illegible] новага ураду. Войско паўднёвай Нямеччыны, так сама і цывільная міліцыя выказаліся за новы урад. Але зараз з другога боку, паміж рабочымі паўднёвай Нямеччыны і паўночнай Нямеччыны, прыкмячаецца рух на карысьць рэспублікі радаў.

15-га г. м. адбылася ў Бэрліне першая стычка паміж узброеным насяленьнем і войскам.

Саветы ў Нямеччыне.

У Лейпцыгу 15 г. м. дайшло да сур'ёзных стычак між насяленьнем і войскам. З абодвух бакоў забіта да 50 асоб, ня лічачы раненых, аб'яўлена гэнэральная забастоўка, па ўсей Саксоніі сталі цягнікі і трамваі.

У Саксоніі арганізуюцца савецкіе урады. Заходніе нямецкіе провінцыі так сама маюць нахіл арганізаваць савецкую уладу.

Гэнэральная забастоўка.

Усе завадзкіе саюзы ў Бэрліне абвясьцілі гэнэральную забастоўку. Незалежные соцыялісты пастанавілі скінуць урад Капа ня гледзячы ні нашто.

Вайсковая інтэрвэнцыя коаліцыі.

Парыжскіе газэты паведамляюць, што маршал Фош выехаў у Майнц, дзе выдаў загад, каб францускае войско было нарыхтовано да бітвы. Францускіе гарнізоны ў Майнцы, Кобленцы і інш. павялічаны.

Францускі прадстаўнік у суботу ўвечары пакінуў Бэрлін, асталіся толькі афіцэры, якіе маюць так сама хутка выехаць у Францыю, бо яны ня могуць працаваць з новым урадам. Прадстаўнік Англіі нібы аб'явіў, што ў выпадку, калі нямецкі урад ня будзе выпаўняць вэрсальскага трактату, дык Англія зноў выдасьць загад аб блёкадзе Нямеччыны.

Міравые перагаворы.

У Камісіі загранічных спраў.

16 сакавіка адбылося таемнае пасяджэньне Соймавай Камісіі загранічных спраў на каторым міністар загранічных спраў Патэк зрабіў даклад аб рэзультатах перагавораў з Літвой і Фінляндыяй. Камісія згадзілася з дакладам.

Варшава—цэнтр усходняга пытаньня.

Варшаўскі карэспандэнт „Эксцэльзыёр" піша: Варшава робіцца цэнтрам новай міравой конфэрэнцыі, і заплутанае міравое пытаньне тут урэшце разьвяжэцца. У варшаўскай конфэрэнцыі прымаюць учасьце дыпляматычна зацікаўленые народы: Польшча, Фінляндыя, Румынія, Латвія, Украіна і мажліва, што прыедуць прадстаўнікі каўкаскіх народаў.

Польскіе умовы, подлуг слоў карэспандэнта, умераные і маюць сваей мэтай стварыць прыхільные суседзкіе адносіны з расійскім народам.

Палякі жадаюць міру; усё залежыць толькі ад таго, каб бальшавікі згодзіліся скліканць устаноўчы сойм, каб ратыфікаваць міравы трактат.

Скарга на Польшчу.

Савецкі урад Расіі і Украіны зьвярнуўся да дзяржаў Антанты з нотай, у каторай скардзяцца на тое, што Польшча пачала наступленьне проціў Расіі ў той час, калі бальшавікі прапанавалі Польшчы утварыць мір.

Протэст саветаў проціў польскіх варункаў.

Савецкі урад разаслаў радыё на ангельскай мове, ў каторым піша: Экстравагантскіе варункі міру, прапанаваные праз польскі урад, узбудзілі глыбокае абурэньне ў расійскіх масах. Яны запэўняюць, што гатовы бараніць савецкую рэспубліку да апошняй каплі крыві ад новай напасьці.

У Польшчы.

Выезд нямецкай місіі з Польшчы.

З прычын перавароту ў Нямеччыне, ў польскім урадзе зьявілася няпэўнасьць у тым, ці маюць цяпер сілу поўнамоцтвы нямецкай дэлегацыі, якіе цяпер знаходзяцца ў Варшаве. Пастаноўлена пачакаць, пакуль сытуацыя выясьніцца.

Партыйны зьезд П. П. С.

Начальная Рада П. П. С. склікае на 21 мая партыйны зьезд у Варшаве.

Польска-украінскіе адносіны.

Львоўскі „Впэрэд" паведамляе аб гутарцы Начальніка Дзяржавы з Пятлюрам і Лявіцкім.

Начальнік Дзяржавы казаў, што скора адновіцца праца польска-украінскай конфэрэнцыі, апрача таго, зачапіў справу прызнаньня самабытнасьці Украінскай дзяржавы з боку Польшчы і коаліцыі, так сама крануўся склікаеньня украінскім урадам устаноўчага сойму і цікавіўся поглядам Мазэпы на сучаснае становішчо Украіны.

Між іншым Лявіцкі меў аўдыенцыю у справе вядомага „камянецкага інцыдэнту"; п. Начальнік запэўніў, што гэту справу разгледзіў і даручыў компэнсаваць украінскі урад.

М. Туган-Бараноўскі.

Аб коапэрацыйным ідэале.

I.

Коапэрацыя зьяўляецца новай формай грамадзянскай гаспадаркі, якая можа мець уплыў толькі пры поўным моральным пад'ёме ўсіх сяброў гэтае гаспадаркі. У гэтым ёсьць глыбока—прынцыповая розьніца коапэрацыі ад капіталізму.

Капіталізм зьвяртаецца да грубых інстынктаў людзкой натуры—да інстынктаў эгоізму. Жаданьне стаць багатым, жаданьне мець уладу, страх перад утратай заработкаў—вось асноўные матывы людзкога жыцьця ў капіталістычным грамадзянстве.

Чалавек пры капіталістычнай уладзе робіцца слугой капіталу; а капітал зьяўляецца прадуктам таго-ж самага чалавека. Вось дзеля чаго капіталізм мае ў сабе нешта праціўнае людзкой прыродзе, нешта зусім ненармальнае. Рэч, зробленая рукамі чалавека, становіцца яго ўласным панам.

У гэтым ёсьць свой асобны фэтышызм капіталістычнага ладу, прырода якога гэтак геніальна была раскрыта Марксам у яго знамянітых страніцах аб тавары-фэтышу. Як дрэўляны балван, зроблены ўласнай рукой дзікара, становіцца для яго богам і здаецца дзікару, што гэты балван кіруе ўсімі яго паступкамі, так сама і прадукт працы цывілізованага чалавека становіцца, ў часе панаваньня капіталізму, панам гэтага самага чалавека і азначае сабой у яго ўласных вачох, яго паступкі.

Звычайным абразом гэтага панаваньня рэчы над чалавекам пры сучасным парадку гаспадаркі, зьяўляецца улада грошай над людзкасьцю, улада золата.

Золата, ці, інакш кажучы, капітал пануе над усім сьветам. І ня толькі пролетары, работнік, пазбаўлены свайго спосабу вырабу, знаходзіцца пад уладай капіталу, пад гэткай-жа уладай знаходзяцца і самі капіталісты, служачы залатому балвану.

Дужа цікавае ў гэтым сэнсе асабістае жыцьцё найвялікшых сучасных капіталістаў, амэрыканскіх мільярдэраў. Гэтые людзі—Гульды, Морганы, Рокфэльлеры, якіе маюць ці мелі нязвычайные грошы—калі яны усяго карысталіся сваей гаспадарскай уладай дзеля здавальненьня сваіх уласных патрэбаў. Яны ня сталі жыць „у сваё здавальненьне", яны ня трацілі сваіх надта вялікіх багацьцяў на роскаш і хаценьні асабістага густу.

Наадварот, гэтые людзі, якім усё было так даступна дзеля здавальненьня сваіх жаданьняў,—у сваім асабістым жыцьці былі прыкладам рупнай працы, а часам проста і самаахвярнасьці.

Скромная і ўмяркованая яда, адказ ад усялякіх забаваў і бязупынная праца, няма да канца захопліваючая ўсю іх духоўную і фізычную энэргію—гэткае было жыцьцё гэтых вялікіх паноў і разам слуг капіталу, прадстаўнікоў—у вачах грамадзянства—улады золата, але, ў сваю чаргу, паднявольных капіталу, праўда, ў другім сэнсе, чымся работнікі.

Гэткім чынам, і капіталісты і работнік пры капіталістычным парадку грамадзянскага жыцьця, паднявольные капіталу, хаця і ў рознай форме і сэнсе.

Праўдзівым ўладаром гэтага сьвету зьяўляецца не чалавек, хаця-б і капіталісты, а неасабовая сіла грамадзянскіх адносін капіталістычнай сыстэмы, сіла, якая пануе над усім капіталістычным грамадзянствам—капітал.

Коапэрацыя зьяўляецца зусім іншай сыстэмай гаспадаркі. Тут пануе не капітал, ня рэч, а чалавек, асоба. І дзеля ўдачнага разьвіцьця коапэрацыі, трэба, каб у душы чалавека панавало не жаданьне зрабіцца багатым, а пачуцьце грамадзянскай солідарнасьці, гатоўнасьць ахвяроўваць асабістые інтарэсы дзеля інтарэсаў грамадзянскай групы.

Вось дзеля чаго коапэратыўная гаспадарка вельмі патрабуе падгатоўкі адпаведнага чалавека.

Коапэрацыя затрачвае дужа вялікіе сумы на падняцьце духоўнага разьвіцьця сучаснага грамадзянства арганізуючы бібліятэкі, музэі, рознага тыпу школы, курсы, лекцыі, народные дамы; коапэрацыя ідзе шляхам ня толькі чыста сваіх ідэалістычных матываў, але і свайго правільна зразумелага гаспадарскага інтарэсу. Бо для дасягненьня сваіх гаспадарскіх мэтаў, коапэрацыя павінна перш за ўсё стварыць чалавека, здольнага ёй служыць.

Коапэрацыя можа ўдачна разьвівацца толькі ў атмосфэры энтузіязму, найбольшай захопленасьці высокімі цэлямі. Энтузіязм гэтак сама патрэбен коапэрацыі, як капіталізму—жаданьне багацьця.

Спрабуйце нарысаваць сабе вобраз найлепшай капіталістычнай гаспадаркі ў стане людзей з псыхічным укладам першых хрысьціян,—ці не зьявіцца гэткі вобраз унутрана нярэчным? Хрысьціянскі пустынік, які спакусіцца на біржы, хрысьціянскі мучанік, які лічыць свае зыскі і складае капіталы,—ўсё гэта дзіка, немагчыма і ненатуральна.

Гэтак сама немагчыма коапэрацыя сярод людзей, якіе ня маюць грамадзянскай солідарнасьці і думаюць толькі аб сабе.

Але ў той час, калі капіталізму ня трэба клапаціцца аб стварэньні чалавека, патрэбнага яму, бо аб гэтым досыць паклапацілася сама прырода,—коапэрацыі трэба стварыць свайго чалавека з вялікімі труднасьцямі, дзеля таго што ўвесь сучасны лад вядзеньня гаспадаркі падгатаўляе ў чалавеку зусім ня тые духоўные адзнакі, якіх вымагае коапэрацыя.

Коапэрацыі трэба ісьці проці сучаснага кірунку, стварыць сустрэчны гістарычны кірунак, які павінен перамагчы кірунак капіталізму.

І коапэрацыі ўдаецца перамагаць капіталізм. Кожны год арганізуюцца ўсё новые і новые тысячы коапэратываў, далучаюцца ўсё новые і новые мільёны працаўнікоў да вялікай коапэрацыйнай арміі ўсяго сьвету.

Але пабеды і заваяваньні коапэрацыі магчымы толькі пры разьвіцьці коапэрацыйнага пад'ёму і энтузіязму.

Вось чаму ў коапэрацыйнай літэратуры звычайна так магутна зьвучыць ідэалістычны матыў. Ледзь ня ўся популярная літэратура аб коапэрацыі—ўсе гэтые брашуры і лістоўкі, коапэрацыйные календары, журналы і газэты, якіе разыходзяцца сярод мільёнаў коапэратараў,—усе яны зьяўляюцца у большай ці меншай ступені хвалебнымі гымнамі коапэрацыі, больш ці менш удачнымі спробамі паказаць вялізарнае значэньне, сілу і маральнае хараство коапэрацыі.

Праўда, навуковае баданьне павінно падыходзіць да коапэрацыі з такім-жа бязінтэрэсоўным аналізам, як і да ўсякай іншай рэчы. Але коапэрацыйная пропаганда ставіць сабе іншые мэты і зусім законна зьвяртаецца ня толькі да розуму, але і да пачуцьцяў чалавека, стараючыся завабіць чытача яркімі вобразамі пекнаты мэтаў коапэрацыйнага руху.

Пры гэткім становішчы справы і для навуковага збаданьня коапэрацыі пытаньне аб канечнай мэце коапэрацыі,—аб коапэрацыйным ідэале—мае дужа вялікую вагу.

Чаго, нарэшце, дамагаецца коапэрацыя—ці сапраўды яе канечные мэты гэткіе вялікіе, як думаюць коапэратары?

Што мэты коапэрацыі прыгажэйшые, чым-ся капіталізму, гэта зусім зразумела і даводзіць аб гэтым непатрэбна.

Але шмат хто (нават і коапэратары) думае, што мэты коапэрацыі могуць быць вышэйшымі і прыгажэйшымі толькі пры параўнаньні з мэтамі існуючай гаспадарскай сыстэмай—капіталізмам.

Коапэрацыя вырасла на капіталістычным грунце і жыве сокамі капіталістычнага грамадзянства. Увесь сэнс сучаснай коапэрацыі ёсьць у тым, каб змагацца з рознымі формамі капіталізму. Коапэрацыю, якой яна

„Злучаная Літва“.

Пад гэтакім назовам у Вільні пачаў выходзіць тыднёвік у літоўскай і польскай мовах, паралельна. У абвесьтцы да грамадзян Белай Русі рэдакцыя паведамляе, што хоча выдаваць сваю часопісь і ў *беларускай* мове і толькі з тэхнічных прычын прымушана часова стрымацца; але мае надзею, што ў кароткім часе перамогуць усе перашкоды і выдадуць сваю часопісь у трох мовах.

У папярэднім артыкуле першага нумару рэдакцыя „Злучанай Літвы“ гэтак адзначае праграму свайго журналу.

„Выдаючы новую часопісь, мы павінны паказаць мэту, да каторай ідзём. Галоўную нашую мэту становіць тое, што мы хочам бачыць усе літоўскія землі, злучаные ў вадно „незалежнае“ цело. Землямі Літвы лічым тые, якіе належылі да яе ў часе панаваньня нашага першага караля Міндоўга (пам. 1263 г.) ажно да 1772-1795 г.; гэты абшар Літвы заключаў-бы ў сабе: Беларусь, апрача таго, да Літвы павінны належыць г. зв. літоўскіе Усходніе Прусы, насяленьне каторых ад 1422 г. было пад цяжкім ярмом і цяпер хоча прыналежыць да нашай супольнай бацькаўшчыны. Другіе часопісі, выдаваные ў літоўскай мове, трымаюцца іншага пагляду. Кажуць яны, што Літва павінна быць утворана з земляў, каторые засяляюць людзі, якіе гавораць толькі палітоўску; а земляў, дзе пануе мова беларуская, або польская, ўсяго гэтульки прылучыць да Літвы, сколькі гэтага вымагаецца з пагляду эконамічнага. Інакш кажучы, Літва павінна быць утворана з этнаграфічна-літоўскіх зямель з эконамічнымі папраўкамі. А іншые землі, якіе за даўных часоў належылі да Літвы, хоць там людзі і не гавораць палітоўску, але і цяпер хочуць ісьці разам з намі, паводлуг іх пагляду, мы павінны былі-б адкінуць і аставіць іх за сьцяной Літвы.

Але ў гэткім выпадку будучына нашай бацькаўшчыны няпэўная і ня можа быць вырашана, бо нам самім гэта прынесла-б шмат прыкрасьці, а так сама ня мала крыўды тым, з якімі мы былі заўсёды ў еднасьці ад самага пачатку утварэньня дзяржавы.

Апрача таго, калі-б гэтая справа была гэткім спосабам разьвязана, дык народ беларускі быў-бы разьдзелены на дзьве часьці, з якіх адна была-б пры Літве, а другая яшчэ дзе-небудзь. Але я ня веру, каб беларускі народ спакойна паглядзеў на гэтакую дзяльцьбу. Ды мы і самі на гэта ня згодзімся, бо гэта нязгодна з хрысьціянскай навукай: „не рабі другому таго, што табе няміла і чаго не хацеў-бы, каб табе рабілі“. Гэткая разьвязка гэтага пытаньня тым больш немагчыма, што беларусы часта выказвалі жаданьне астацца з намі.

Калі-б мы не ўзялі да Літвы земляў Горадня і Менску, дык без карысьці сабе, мы зрабілі-б вялізарную крыўду жыхаром гэтых мясцовасьцяў; іхніе продкі з нашымі продкамі тварылі Літоўскую дзяржаву і бараніліся ад крыжакоў, немцаў, расійцаў, палякоў і татараў. Цяпер іхніе ўнукі павінны астацца за сьцяной толькі дзеля таго, што ня ўмеюць палітоўску. Далей, трудна паверыць, што адна часьць Літвы, якая знаходзіцца сягоньня ў руках Ковенскага ураду, магла праз даўжэйшы час утрымацца, як незалежная дзяржава. Невядома, ці французы і ангельцы пры цяперашніх варунках згодзяцца прызнаць Літву, як незалежную дзяржаву ў поўным значэньні гэтага слова, гэтак сама, як непрызнаюць Латвіі і Эстоніі.

Ведама ўсім, што немцы яшчэ зусім ня выракліся ў душы „Drang nach Osten“, яны яшчэ ўсё хочуць ісьці на ўсход сонца, хочуць падрасьці, кормячыся целам малых народаў і з гэтаю мэтай хацелі-б уярміць ту ці іншую слабейшую дзяржаву. Зразумела, што Францыя ня можа не неспакоіцца, бачучы, што яе заклятые ворагі могуць узмацавацца, і трудна паверыць, што пры гэткіх варунках яна прызнае „незалежнасьць Літвы“.

Гэтак сама і Англія не хацела-б бачыць Нямеччыну дужай. Наперад ведаючы, што гэтые малые народы, якіе жывуць паміж Расіяй і Нямеччынай, маглі-б зусім самабытна быць незалежнымі дзяржавамі. коаліцыі жадалася-б пакінуць іх пры Расіі, даўшы ім якуюколечы аўтаномію. Мабыць, Расія згадзілася-б даць ім векую туманную аўтаномію, але і гэта ясна, што кулак расійскай улады хутка-б разьвеяў і гэтую туманную аўтаномію. З усяго вышэй сказанага відаць, што Літва, хочучы быць незалежнай дзяржавай, ня можа кіраваць свае політыкі ані ў бок Расіі, ані ў бок Нямеччыны,—але павінна ісьці разам з тымі народамі, якіе жывуць паміж гэтымі дзяржавамі і якіе былі гэтым дзяржавам паднявольные. Мы павінны ісьці да поўнай незалежнасьці побач з латышамі, эстонцамі, на поўнач—з фінамі, а на ўсход і поўдзень—з беларусамі, палякамі ды украінцамі. І гэткім чынам мы павінны ўтварыць сілу, з каторай павінны будуць лічыцца найдужэйшые дзяржавы. Немцы не маглі-б узмацавацца на наш кошт і тым самым ухілілі-б небясьпеку, пагражаючую Францыі з боку Нямеччыны, што непажадана і для Англіі.

Каб гэтак справа зложылася, дык ані ангельцы, ані французы ня ставілі-б нам перашкоды ў будаваньні нашай незалежнасьці, але, наадварот, дапамаглі-б. І вось, дзеля пашырэньня гэтакай політыкі мы і выдаём гэтую часопісь“.

Як бачым, мэта новай літоўска-польскай часопісі вельмі сымпатычная. Яна палягае ў тым, каб адбудаваць бывшае Вялікае Кн. Літоўска-Рускае. Але мусім зазначыць, што тут шмат што туманна і незразумела. Гэтак можна спадзявацца, што зьявяцца людзі, каторые паставяць сабе за мэту адбудаваць бывшые імпэрыі Візантыйскую і Рымскую. Гэта адно.

А другое,—што гэтае мае значыць: *наш першы кароль Міндоўг*? Чый—наш? Літоўскі, беларускі і *польскі*? Але пры Міндоўгу палякоў на Беларусі зусім ня было. Тут некая імглавіца, каторую можна назваць *літоўскім інтэрнацыяналізмам*, каторы утопіца ў *польскім* інтэрнацыяналізьме, а гэты апошні—ў *расійскім* і г. д., бо ўсе гэтые народы некі час жылі супольна. Абсурд.

Потым, друкаваньнем гэтакай гісторыі Літвы, якую напісаў ксёндз Віскокт, нельга прыбдаць сабе прыхільнікаў. Гэты ягомасьць апісуе гісторыю Літвы па катахізьме расійскага гісторыка Іловайскага. Для нашага часу гэта ўжо крошку старавата.

Ня *злучаная* гістарычная Літва, а фэдэрацыя незалежнай Беларусі, Літвы і польскіх зямель па Літве з агульнай сталіцай у Вільні становіць задачу нашага часу.

К.

На пярэдадні дзяржаўнага банкроцтва Нямеччыны.

Самае мудрае слова ў З. Эўропе наагул і ў Нямеччыне ў асобку гэта *валюта*. Хто цяпер не гаворыць аб валюце? Цяпер усе і ўсюды гавораць аб валюце. Да гэтага слова ўсё часьцей прыбаўляецца: „дзяржаўнае банкроцтво“.

Варстат, што друкуе грошы, працуе без перастанку. Папяровые „прыбыткі“ растуць, а фінансавае палажэньне з кожным днём становіцца горшым.

Нямеччына выпусьціла апошнім часам блізка 50 міліардаў папяровых грошай, ня кажучы ўжо пра ваенную пазычку. Маетнасьць, выданая Нямеччынай Антанце, ацэнівацца ў 36.722 міліёны марак *золатам*: апрача гэтага, яна павінна яшчэ аддаць Саюзьнікам вялізорны лік хварб і жывёлы. І ны дзіво, што ў Нямеччыне і ўдзень і ўночы друкуюцца папяровые грошы. Значэньне папернага патоку трудна ацаніць. Кожная лішняя марка павялічвае цэны на тавары.

Ці здолее Нямеччына вытрымаць свой фінансавы крызіс? Яе эконамічкая сіла вычэрпваецца. Антанта можа, разумеецца, саўсім зруйнаваць яе прамысловасьць, але тут паўстае пытаньне: ці згодзіцца на гэта Францыя? Нямеччына, згодна з міравымі умовамі ў Вэрсалі, абавязана заплаціць Францыі вялізорную контрыбуцыю. Калі Нямеччына, як эконамічкі фактар, будзе зруйнована, то зусім натуральна, не з кага будзе спаганяць контрыбуцыю, і фінансы Францыі пацерпяць паражэньне.

Патрэбна іншая політыка на эконамічкім грунце, каторая выведзе Эўропу з фінансавага крызісу.

С. Э.

У савецкай Расіі.

У Петарбурзе.

Дапісчык „Times'а“ падае вось якіе весткі аб існуючых у Петарбурзе цэнах: Хлеб—450 р. фунт, мука—500—700 р., валовае мясо—550—600 р. сьвініна—720 р., соль—300 р., масло—2600—3200 руб., сярнічкі—75—100 р. за каробачку, папяросы па 11—13 р. штука, білет трамвайны—6 р., газэта найтаньнейшая—12 р. 50 к., мыло—700—800 р. фунт. Тым часам пэнсіі наагул плацяць нізкіе. Школы ад кастрычніка зачынены з прычыны нястачы апалу.

цяпер рэальна існуе, нават трудна сабе прыдумаць без капіталізму і прыватнай уласнасьці.

У аснове сучаснай коапэрацыі, бязумоўна, ляжыць прыватная ўласнасьць і ня толькі ўласнасьць, але і капіталістычная эксплёатацыя працы. Складкі (паі), працэнты на капітал, наёмная праца—што-ж гэта, як не элемэнты капіталізму?

Шмат перапоканых апологетаў коапэрацыі зьяўляюцца гэтак-сама перапоканымі ворагамі социялізму і прыхільнікамі грамадзянскага ладу, які мае ў сваёй аснове прыватную ўласнасьць.

Ня кажучы ўжо аб гэткіх гістарычных дзеячох коапэрацыі, як Шульц-Дэліч, увесь сьветапагляд якога наскрозь быў правікнуты дробна-буржуазным духам, і цяпер яшчэ большасьць кіраўнікоў коапэрацыі не стаіць на грунце социялістычнага сьветапагляду.

Толькі ў тых краёх, дзе коапэрацыя зьвязана на практыцы з політычнымі партыямі, мы бачым моцны коапэрацыйны рух, які ў прынцыпе прызнае социялізм. Але і тут, побач з социялістычнай коапэрацыяй, мы спаткаем коапэрацыю, якая вельмі ворага адносіцца да социялізму.

Аднак трэба адзначыць, што і социялістычная коапэрацыя так сама, як лібэральная і консэрватыўная, будуе сваю гаспадарку на буржуазнай аснове.

Грашовые складкі, працэнты на капітал і наёмная праца—аднолькова ўжываюцца ўсякай коапэрацыяй, незалежна ад яе партыйнасьці.

Няма нічога дзіўнога, што коапэрацыйные ідэалы (нават социялістычнай коапэрацыі) выяўляюць сваю вялікую прыхільнасьць да буржуазных тэорый зыску, да тэорый, якіе не прызнаюць клясовай барацьбы, эксплёатацыі капіталам працы і. г. д.

Гэтые ідэалёгі хацелі-б апраўдаць з погляду іх тэорый тую рэальную практыку коапэрацыі, якая выходзіць з капіталістычных адносін, як свае натуральнай асновы.

І вось з гэтага пагляду, які ў жыцьці коапэрацыі мае найбольш прыхільнікаў, коапэрацыйны ідэал зьяўляецца нечым вельмі раздвоеным і компромісным.

Коапэрацыя, пры гэткім разуменьні ідэалёгіяй мяшчанства, рысуецца так: прыватная ўласнасьць па вінна астацца, але пад формай дробнай уласнасьці, якая даступна і работніку. Працэнты на капітал і, гэткім чынам, капіталістычны зыск гэтак сама павінны астацца, але, зноў-жа, умяркованы. Астаецца і эксплёатацыя капіталам працы, але гэтак жа ў пэўнай меры.

Адным словам, коапэрацыя ў гэткім разуменьні зьяўляецца нібы новай формай капіталізму, які абмяжоўваецца дзеля здавальненьня патрэбаў працоўных мас.

Каб гэтае разуменьне коапэрацыі было праўдзівым, дык аб коапэрацыйным ідэале ня было-б чаго і сказаць.

Бо ідэал, папраўдзе кажучы, ў тым толькі і ёсьць, што ён зьяўляецца нібы найвышэйшай праўдай, якая зусім ня ведае абмежаваньняў.

Ідэал ёсьць найвышэйшая вартасьць, на якой засноўваюцца і з якой выходзяць ніжэйшые вартасьці, але вышэй чаго нічога няма і зусім быць ня можа.

Социяльны компраміс, як-бы ён ні быў патрэбен у практычным жыцьці, ніколі ня стане ідэалам. Наадварот, ідэал заўсёды зьяўляецца сам па сабе, нечым гэткім, што стаіць вышэй і зусім у баку ад усялякіх компрамісаў.

Калі коапэрацыя зьяўляецца толькі компрамісам, значыць, яна ніяк ня можа быць социялістычным ідэалам.

Само сабой разумеецца, што існуючая коапэрацыйная ідэалёгія да гэтага часу не змагла адгадаць прыроду коапэрацыйнага ідэалу. Наадварот, гэтая ідэалёгія зрабіла ўсё, каб зацямніць гэтую прыроду і каб прадставіць коапэрацыю пад формай мяшчанскага социяльнага компромісу.

Аднак, каб гэтая ідэалёгія была обрэктыўна праўдзівай і каб коапэрацыя была толькі компрамісам, дык было-б незразумела, адкуль практыка коапэрацыі бярэ столькі ідэалізму.

А калі мы адкінем усякіе тэорыі і зьвернемся да самага жыцьця, дык нельга ня прымеціць, што коапэрацыйны рух правікнуты самым праўдзівым і магутным, шчырым і глыбокім ідэалізмам.

Коапэрацыя, па сваей ідэалістычнасьці, зьяўляецца чуць не адзіным социяльным рухам сучаснага жыцьця.

У коапэрацыі больш ідэалізму, чымся, напрыклад, у социялізме нашых дзён. Сучасны социялізм мае вузка-клясавы характар і яго пафосам зьяўляецца, галоўным чынам, клясавая барацьба—на адным бягуне (полюсе) і клясавая солідарнасьць—на другім. Ведама, што і ў социялістычным руху, ў якіх-бы ён формах не праяўлуўся ў сучасны мамэнт, усё-ж ткі шмат ёсьць сумленна чыстага моральнага пафосу і ідэалізму. Але побач з гэтым социялістычны рух мае часамі вельмі нявысокага характару матывы—навет матывы проста ніжкіе, дужа няпрыгожые, як, напрыклад, жаданьне асабіста быць багатым, зайздрасьць бедных да багатых і інш. Усё разам узятае, мае надта складаную амальгаму з высокімі матывамі і стварае сваякшталтны социялістычны пафос, у каторым, побач з элемэнтамі моральнасьці, надта вялікую ролю іграюць і матывы клясавага і асабістага эгоізму.

Наадварот, коапэрацыйны пафос зусім іншай прыроды. У ім больш магутна зычаць чыстые, высокіе струны чалавечай душы.

Коапэратары любяць параўноўваць свой рух да руху першага хрысьціянства і, сапраўды, нешта агульнае тут ёсьць. Як і першые хрысьціяне, коапэратары спадзяюцца адрадзіць увесь сьвет не мячом і ўціскам, а супольнай, агульнай працай на карысьць усіх; як і хрысьціянство, коапэрацыя інтэрнацыянальна, — яна стаіць далёка ад нацыянальных рамак і слабодна пераліваецца за межы асобных дзяржаваў; як і хрысьціянство, коапэрацыя намагаецца стварыць новы социяльны сьвет з новым чалавекам, новымі формамі грамадзянскага жыцьця, з новымі мэтамі і новымі матывамі паступкаў кожнага чалавека.

Праўда, ў рэальным жыцьці коапэрацыйны рух зьяўляецца клясавым рухам. Але і першае хрысьціянство ў гістарычнай праўдзівасьці было клясавым рухам, рухам социяльна абяздоленых і эксплёатаваных клясаў грэка-рымскага грамадзянства.

Па сваіх мэтах коапэрацыя, як і першае хрысьціянство, стаіць вышэй усякіх клясавых інтарэсаў.

Ідэал коапэрацыі, як і сучаснага социялізму, ёсьць у тым, каб грамадзянство больш ня ведала социяльнай эксплёатацыі.

У рэальным коапэратыўным руху, ёсьць шмат гэтай магутнай хвалі социяльнага ідэалізму, што даводзіць недастачу і слабасьць існуючай коапэрацыйнай ідэалёгіі.

Бо адкуль-жа бье гэтая ідэалістычная хваля, калі ня з крыніцы коапэрацыйнага ідэалу, які жыве ў сьвядомасьці коапэрацыйнай мас?

Выходзіць, гэткім чынам, што існуе коапэрацыйны ідэал, значыцца, ён ня мара, а некая рэальнасьць, значыцца, коапэрацыя не компраміс, а нейкая найвышэйшая вартасьць, якую навука павінна падробна апісаць і ўстанавіць яе праўдзівую прыроду.

І ў гэтым выпадку, як і ў іншых, шэрая тэорыя апынулася з заду зялёнага жыцьця. Несьвядомы розум мас, аказаўся вышэйшым ад вучоных тэорый.

Коапэрацыйны рух зусім не выпадкова правяты наскрозь у сваіх вышэйшых праявах ідэалізмам, і я пастараюся даказаць, што коапэрацыйны ідэал ня толькі існуе, але што гэта ёсьць самы высокі социяльны ідэал, які толькі можа прыдумаць сабе слабы чалавечы розум.

(Працяг будзе.)

Беларуская кроніка.

Беларуская сельска-гаспадарчая часопісь.

Цэнтральны Беларускі сельска-гаспадарчы саюз мае ў хуткім часе выдаваць двухтыднёвую сельска-гаспадарчую часопісь, пад агульным кіраўніцтвам п. Уласава.

МЕНСКАЕ ЖЫЦЬЦЕ.

Сягоньня, ў дзень імянін Начальніка Польскай Дзяржавы Я. Пілсудзкага, таварыство ім. Пілсудзкага арганізуе урач стасьць. Служачые установаў будуць вызвалены пасьля 1-ай гадзіны ўдзень ад працы. Увечары ў мястовым тэатры адбудзецца парадны спэктакль і даклад на тэму: „Што зрабіў Начальнік Дзяржавы?“

Прыезд Начальніка Округу. Сёньня прыяджае з Варшавы Начальнік Округу п. *Рачкевіч*, езьдзіўшы туды ў зьвязку з міравымі перагаворамі з бальшавікамі, ў справе беларускіх граніц паміж Польшчай і Расіяй.

Выдача прапускоў спынена. Камісар м. Менску, на моцы дэпэшы міністэрства дарог з дня 13-га сакавіка г. г. № 166 затрымаў выдачу прапускоў на праезд чыгункай на невядомы тэрмін аж да новага распараджэньня.

Камісарыят м. Менску пачаў рэгістраваць усе мясцовые грамадзкіе установы, саюзы, прыватные прадпрыемствы і коапэратывы. Усе яны павінны ў кароткі тэрмін паведаміць аб ліку членаў, капіталаў, складу праўленьня і чыннасьці ў 1918 г.

Хлеб толькі паляком. Подлуг прыказу намесьніка начальніка Менскага Округу Еленскага на гэтых днёх распачнецца выдача хлеба праз коапэратывы, належачые да цэнтралі польскіх супольных таварыстваў.

Хлеб будзе выдавацца ўсім сябром коапэратываў, лік якіх дасягае 20.000, праз профэсыянальны саюз ім. Сташыца і праз хрысьціянска-дэмакратычны саюз.

На кожную сяброўскую кніжку будзе выдавацца штадня $^1/_2$ фунта хлеба па цане $3^1/_2$ маркі за фунт. Патрэбную на выпечку гэтага хлеба муку выдасьць інспэкторыят апровізацыі округу.

Гэткі парадак выдачы хлеба будзе трымацца аж датуль, пакуль апровізацыйная сэкцыя магістрату не пачне выдачы хлеба па картках усёй люднасьці.

Вышэйшы прыказ выданы з мэтай прыйсьці на помач народу, пакуль ня будзе патрэбнай арганізацыі.

Упраўленьне Менскага Округу зьвярнулося да мясцовага саюзу гандляроў з вымаганьнем прыняць усе меры да таго, каб цана на хлеб была да 20 сакавіка паніжана да 6 марак за фунт. Калі нічога ня ўдасца зрабіць да гэтага часу, дык саюз будзе зачынены, а ў адносінах да гандляроў хлебам будуць прыняты строгіе рэпрэсыўные меры. Калі-ж хлеб зусім зьнікне з рынку, дык члены праўленьня саюзу будуць асабіста адпавядаць.

Мэдыцынскі пэрсонал у веку да 50 год, мужчыны і кабеты, якіе жывуць у горадзе, павінны зарэгістравацца ў акружным санітарным інспэкторыяце з 17 да 24-га сакавіка. А тые з іх, хто жыве ў паветах, павінны рэгістравацца ў павятовых стараст да 1 га красавіка.

Гэты загад стаіць у зьвязку з прызываньнем на службу санітарнага пэрсоналу надалей аж пакуль закончыцца эпідэмія.

Пэнсію магістрацкім служачым і рабочым пастаноўлено фінансавай камісіяй новай думы павялічыць да нормы урадовых чыноўнікаў.

У Цэнтрабелсаюз увайшлі зацьвярджаные коапэратывы вось у якіх мясцох: у Калядзічах, Пяршай-Слабодцы, Койданаве і Блоні (Менскі павет) і маюць увайсьці так сама коапэрытывы Ігуменскага павету.

Сельска-гаспадарскіе прылады, закупленые Цэнтрабелсаюзам у Англіі, пасьля ўстанаўленьня нормальнага гандлёвага зьвязку, маюць прыбыць у Менск.

На чыгунках павялічана плата за пляцкарты на 100%. Пляцкартные білеты на перагоне Менск—Вільня каштуюць цяпер замест 20 і 40—40 і 80 мар.

Рэмонт паравозаў на беларускіх чыгунках пачаўся гэтымі днямі. Па скончэньні рамонту зьявіцца магчымасьць аднавіць пасажырскі і таварны рух на лініі Варшава—Менск.

Рэгістрацыя хворых гішпанкай і інфлюэнцыяй аб'яўлена санітарным аддзелам упраўленьня ўсходніх зямель. Подлуг гэтага загаду, ўсе дактары павінны паведаміць аб усіх выпадках занядужаньняў.

Рэдактар—Я. ЛЁСІК.

Выдавец—К. ТАРЭШЧАНКА.

З дазв. вайсков. цэнзуры № 60, 17/ш.

Менск. Друкарня Інвалідаў.